

Türkiyə-Azərbaycan diplomatik əlaqələri

Beynəlxalq aləmdə özünü doğruldan bu diplomatiya dünya siyasətində söz sahibidir

Əsrlərin sınağından keçərək oxşar tarixləri zənginləşən türk birliyinin lokomotivi olan, beynəlxalq aləmdə nümunə göstərilən, Azərbaycan -Türkiyə qardaşlığının rəmzi olan Mustafa Kamal Atatürkün, "Azərbaycan gülərsə biz də gülürüz, Azərbaycan üzülərsə biz də üzülürük", ümummilli lider Heydər Əliyevin "Biz bir millət, iki dövlətlik" aforizmlərini əks etdirən hər iki dövlət arasındakı tarixi əlaqələr ölkəmizin müstəqillik illərində daha da şaxələnməmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublika Ali Məclisinin Sədri vəzifəsində işlədiyi müddətdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə muxtar respublika ilə Türkiyəni birləşdirən "Ümid körpü"sünün inşası münasibətləri daha da yaxınlaşdırdı. 2009-cu ildə Naxçıvanda keçirilən Türkdilli Ölkələrin Dövlət Başçıları IX Zirvə Görüşü ilə əməkdaşlığın coğrafiyası daha da genişləndirildi. Zirvə Görüşündə Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) yaradılması ilə bağlı imzalanmış Sazişlə türk dövlətləri arasında münasibətlərin yeni hədəfləri müəyyənləşdirildi. Zirvə Görüşündə "Biz birlik ki, beynəlxalq müstəvidə öz mövqeyini müdafiə etmək bəzi hallarda o qədər də asan olmur. Biz birlikdə olsaq, müəyyən məsələlərdə vahid mövqedən çıxış etsək və bu birliyi mütləq işlərlə möhkəmləndirək, bizim beynəlxalq mövqələrimiz daha da güclü olacaqdır" söyləyən Prezident İlham Əliyevin sözləri artıq perspektiv deyil, reallıqdır. Bütün görüşlərdə diqqətçəkən məqam türk dövlətlərinin birlik və həmrəyliyinə möhkəmlənməsində böyük rol malik Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı idi. "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması ərəfəsində Azərbaycana göstərilən təzyiqlərə baxmayaraq neft-qaz kəmərlərinin Türkiyə ərazisindən keçməsinə israrlı olan ulu öndər Heydər Əliyevin neft strategiyasını davam etdirən Prezident İlham Əliyev bu siyasətə sadıqlığını əməli fəaliyyəti ilə təsdiqlədi. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərlərinin ardıcılıqları olan Cənub Qaz Dəhlizinin bütün seqmentləri hər iki dövlətin birgə səyi nəticəsində reallaşdı, dünyanın enerji xəritəsi yeniləndi. Türkiyə-Azərbaycan birliyinin ifadəsi olan TANAP-ın istismara verilməsini tarixi nailiyyət adlandıran Prezident İlham Əliyevin "Bu gün biz XXI əsrin enerji tarixini birlikdə yazırıq. Bu tarix işbirliyi tarixidir, bu tarix sabitlik tarixidir. Enerji layihələrimiz bölgəmizə sabitlik gətirir. Bu layihələrdə iştirak edən bütün ölkələr, bütün şirkətlər fayda görür, xalqlar fayda görür. TANAP kimi nəhəng layihənin həyata keçirilməsi Türkiyə-Azərbaycan liderlərinin birgə güclü siyasət iradəsi nəticəsində mümkün olmuşdur"- sözləri global nəqliyyat layihəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun inşası üçün stimula yaratdı.

Təcrübə göstərdi ki, bu il 30 ildə tamam olan Türkiyə-Azərbaycan

diplomatik əlaqələrinin qardaşlıq səviyyəsinə çatması bütünlükdə türk dünyasının birlik və həmrəyliyinə də möhkəmləndirir. Kökləri, mədəni irsi, adət-ənənələri oxşar olan, dostluq, qardaşlıq əlaqələrinin möhkəmlənməsi naminə tarixi xidmətlər göstərən hər iki ölkənin xalqları əsrlərin sınaqlarından çıxmış dostluğu yüksək dəyərləndirir, münasibətlərin dünya siyasətinin hədəflərini əks etdirən çağırışlara uyğun davamında maraqlı olduqlarını nümayiş etdirirlər. Hazırda dünya siyasətində özünəməxsus yeri, nüfuzu olan, siyasi, iqtisadi, hərbi qüdrəti ilə də başqa

can və Türkiyə prezidentlərinin birgə izləməsi türk dünyasının sarsılmazlığı nümunəsi idi. Vətən müharibəsinin davam etdiyi və sonra

yannamədə nəzərdə tutulan bəndlər müsəlman ölkələrinə yönələn təhdid və təhlükələrin birgə söyləyərək aradan qaldırılmasına yönəldilir.

“Şuşa Bəyannaməsində nəzərdə tutulan bəndlər müsəlman ölkələrinə yönələn təhdid və təhlükələrin birgə söyləyərək aradan qaldırılmasına yönəldilir”

Müttəfiqlik Bəyannaməsində 100 il bundan əvvəl imzalanmış tarixi Qars müqaviləsinə istinad edilməsi hər iki dövlətin beynəlxalq müstəvidə təsdiqlənən siyasəti, iqtisadi, hərbi, ticari əlaqələrinin təsdiqi, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Cənubi Qafqazda yaranan yeni reallıqlara, geosiyasi vəziyyətin sabitləşməsinə eyni mövqedən yanaşmadır. Zəngəzur dəhlizinin açılmasında Türkiyə ilə Azərbaycanın birgə səyindən bəhs edən Prezident İlham Əliyevin "Bu gün biz Türkiyəni və Azərbaycanı dəmir yolu ilə, avtomobil yolu ilə birləşdirəcək Zəngəzur dəhlizi haqqında

ki aylarda xarici KİV-lərə müsahibələrində Azərbaycan xalqının Qələbəsinə bəhs edən Prezident İlham Əliyevin Türkiyənin mənəvi dəstəyini yüksək dəyərləndirməsi qardaşlıq münasibətlərinə verdiyi dəyər olmaqla, bu əməkdaşlıqdan narahat olanlara dərs idi.

Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri İlham Əliyevlə Rəcəb Tayyib Ərdoğanın "Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında" Şuşa Bəyannaməsini imzalamaları, dünya birliyinə ünvanlanan çağırışları, Şuşada Türkiyənin baş konsulluğunun açılması ilə bağlı proqnozların səslənməsi bütünlükdə türk dünyasının möhkəmlənməsinə xidmət edir. Türk dünyasının iki qüdrətli dövləti arasında imzalanmış Bə-

yənlər nümünə göstərilən bu qardaşlıq türk dünyasının birlik və həmrəyliyinə də önəmli töhfələr verir. Ermənistanın 30 ilə yaxın işğal altında saxladığı torpaqlarımızı 44 gün davam edən İkinci Qarabağ müharibəsində azad edən Azərbaycanın Qələbəsi o ağır günlərdə xalqımıza hər cür dəstək göstərən Türkiyə üçün də Zəfər tarixi idi. İkinci Qarabağ müharibəsində daim Azərbaycanın yanında olduğunu bəyanatları, dəstəyi ilə bildirən Türkiyənin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan kimi qardaş ölkənin dövlət rəsmilərinin xalqımızla həmrəylik nümunəsi olan sözləri möhkəmlənən qardaşlığımızın izahı ehtiyacı olmayan dəyərdir. "Dəmir yumruq" əməliyyatının paytaxtımızda keçirilən Qələbə müjdəli Zəfər paradını Azərbay-

nəinki danışırıq, bu dəhlizi əməli işlərlə yaradırıq. Müttəfiqlik haqqında imzalanmış Birgə Bəyannamədə bu məsələnin əks olunması böyük mənə daşıyır" sözləri Ermənistandan eşidilən revanşist çağırışlarının qarşısının da eyni qətiyyətlə alınacağına inamı artırır. İkinci Qarabağ müharibəsində düşməne qalib gələn azərbaycanlıların Qələbəsinə öz uğuru kimi sevinən Türkiyə xalqı azadlıq mübarizəsində olduğu kimi, bərpa işlərində də ölkəmizə dəstəyini əsirgəmir. Türkiyə və Azərbaycan şirkətlərinin birgə iştirakı ilə qısa müddətdə inşa olunan Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının açılışında prezidentlər

İlham Əliyevin və Rəcəb Tayyib Ərdoğanın birgə iştirakı regional sabitlik üçün nəzərdə tutulan hədəflərin də vaxtında yerinə yetiriləcəyinə inamı artırır.

Bölgəyə sülh, firavanlıq gətirəcək Rusiya, Türkiyə, Azərbaycan, Ermənistan, Gürcüstan və İranın daxil olduğu 3+3 platformasının təşəbbüskarları da Türkiyə və Azərbaycandır. Beynəlxalq səviyyədə dəstəklənən, Şərqdən Qərbə uzanan və tərəfdaş ölkələrin istifadə edə biləcəyi orta qorpü adlandırılan Zəngəzur dəhlizinin bərpası, Türkiyədə keçiriləcək Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının iclası orta qorpü maraqların təcəssümü, dünya siyasətinin gündəmində olan aktual məsələdir.

İstanbulda keçirilən Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) VIII Zirvə Görüşündə Prezident İlham Əliyevin Türk Dünyasının Ali Ordeni ilə təltif olunması dünya diplomatiyasında söz sahibi olan Türkiyə-Azərbaycan həmrəyliyinə uğurdur. 30 illik əməkdaşlıqda xüsusi mahiyyəti ilə seçilən amil türk xalqlarının həmrəyliyinə töhfələr verən Prezident İlham Əliyevin fədakarlığının yüksək dəyərləndirilməsidir.

TDƏŞ-ə sədrlik etdiyi iki ildə əlaqələrin daha da möhkəmlənməsi istiqamətində önəmli təşəbbüslər reallaşmasında, Türk İnvestisiya Fondunun yaradılmasında, Xəzər dənizi dövlətləri olan Azərbaycan, Qazaxıstanın və Türkmənistanın global məsələlərin həllində eyni mövqedən çıxış etmələrində xüsusi xidmətləri olan Prezident İlham Əliyevin qətiyyəti xalqlar arasında möhkəmlənən həmrəyliyə töhfədir. Zirvə Görüşündəki çıxışında bu etimadı bütünlükdə Azərbaycan xalqına göstərilən hörmət kimi dəyərləndirən Prezident İlham Əliyevin "Mənim sevinçimi ikiqat edən odur ki, bu Ali Ordeni mənə Türk Şurasına üzv ölkələrin dövlət başçıları təqdim edirlər. Onların imzası ilə və əziz Qardaşım, hörmətli Cümhurbaşqanı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın təşəbbüsü ilə bu yüksək mükafat mənə verilir" sözləri ən çətin anlarda Azərbaycanla birlik nümayiş etdirən türkdilli xalqlara minnətdarlıq duyğularıdır.

Artıq Türk Dövlətləri Təşkilatı adlandırılan Şuraya sədrliyin Rəcəb Tayyib Ərdoğanla həvalə olunması Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığının nümunəsidir. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Şuşaya, Füzuliyə, Zəngilana səfərləri, Şərqi Zəngəzur və Qarabağ bölgələrinin bərpasında 12 türk şirkətinin iştirakı, Zəngəzur dəhlizinin təməlinin qoyulması türk dövlətlərinin həmrəyliyinə daha da gücləndirəcək.

Müsəlman dövlətlərinin Aşqabadda "Birlikdə gələcək!" deyəli ilə keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) XV Zirvə Toplantısında da Türkiyə-Azərbaycan həmrəyliyi ilə bağlı xoş sözlər deyildi. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpası üçün qətiyyət göstərən Prezident İlham Əliyevin təkcə türk dünyasında deyil, bütün dünyada qurucu lider" kimi tanınması İslam aləminin ayrılmaz parçası olan Azərbaycan xalqının dostluğa, multikulturizmə, tolerantlığa verdiyi dəyərdir.

Xuraman İsmayilqızı